

РЕЦЕНЗІЇ

Галина Луцишин

*доктор політичних наук, завідувач кафедри політології та
міжнародних відносин Національного університету «Львівська політехніка»*

Рецензія на монографію: Бегей І. Українська лівниця Галичини: теорія та практика (кінець ХІХ – перша третина ХХ ст.): монографія/ Ігор Бегей. – Київ: Університет банківської справи НБУ, 2015. – 404 с.

Вивчення історико-теоретичних основ української політичної думки та науки, з'ясування етапів та напрямів її розвитку в минулому має велике значення для подальшого становлення політології в сучасній Україні. Важливо і надалі вдаватися до системного вивчення ідейно-політичних течій в Україні, їх аналізу і в загальноукраїнському, і в європейському контексті, проєкції результатів таких досліджень на сьогоднішній день. Помітним кроком на цьому шляху є монографія Ігоря Бегея «Українська лівниця Галичини: теорія та практика (кінець ХІХ – перша третина ХХ ст.)», що нещодавно вийшла друком у видавництві Університету банківської справи Національного банку України.

Слід зазначити, що в активі українських дослідників є певний доробок у вивченні теоретичної спадщини і практичної діяльності української лівниці. Долучився до нього також Ігор Бегей своїми монографічними виданнями: «Юліан Бачинський: соціал-демократ і державник» (2001 р.), «Календар українського соціал-демократа» (2002, 2004 р.), «Українська соціал-демократія (лівниця): історія, теорія, особи» (2005 р.), науковою редакцією четвертого видання відомої книжки Ю. Бачинського «Україна ingredenta» (2003 р.), а також десятками наукових статей.

Однак це не применшує актуальності рецензованої праці, оскільки вона є першим комплексним дослідженням ідейно-теоретичної спадщини і практичної діяльності усіх сегментів української лівниці (РУРП, УСДП, УРП-УСРП, КПСГ, КПЗУ, Сельробу та інших) впродовж тривалого періоду – півстоліття.

У монографії з позиції науковості, історизму та об'єктивізму доповнюються і переоцінюються усталені тлумачення діяльності цих організацій, обґрунтовується їх вагомий вклад у процес формування української національної свідомості, культури, освіти, духовності та державності в складних умовах австро-угорського і польського поневолення.

Тема актуалізується втратою більшістю сучасних українських лівих партій державницької ідеології, а іноді і неприхованих антиукраїнських дій окремих із них. Автор наголошує, що для гармонійного і стабільного розвитку української політичної системи та державності Україні потрібні ліві сили, які б не протиставляли національне і соціальне, а намагалися поєднати їх між собою, так як це свого часу робили С. Подолинський, М. Зібер, Ю. Бачинський, В. Старосольський, В. Шахрай, Р. Роздольський, О. Шумський. Нині Україна вкотре опинилась на історично-політичному роздоріжжі між нагальною необхідністю суспільної консолідації та можливістю втрати державного суверенітету. У цьому контексті важко не погодитись з думкою відомого історика Я. Грицака про те, що «роль лівих у порятунку України може стати дуже важливою».

Предметом монографії є дослідження змісту і поширення лівих ідей на зазначеній території, їх соціальна база, особливості реалізації у справі соціального захисту і національного визволення.

Для подальшого національного і міжнаціонального порозуміння в сучасній Україні важливим є акцент автора на тому, що галицькі українські ліві боролися не лише за усамостійнення своїх партій і національне визволення українців, але й своїх ідеологічних побратимів та їхніх народів (євреїв, чехів, білорусів, поляків).

Хронологічні рамки визначені кінцем XIX – першою третиною XX ст. – періодом перебування Галичини у складі Австро-Угорської імперії, ЗУНР та Другої Речі Посполитої. Нижня межа означена 1890 р. – роком утворення Русько-української радикальної партії (першої української партії лівого спрямування); верхня – початком Другої світової війни у 1939 р., коли в Галичині московська влада заборонила діяльність будь-яких партій окрім ВКП(б) – КПУ(б).

У передумові, п'яти розділах і висновках монографії автор здійснює ґрунтовний аналіз джерельної бази обраної теми, основних напрямів дослідження історії лівого руху в Україні, його періодизацію та класифікацію. З-поміж суспільних інститутів в теорії та практиці української лівиці Галичини автор слушно виділяє найважливіші з них: державу, партії, громадські організації; акцентує увагу на базових засадах будь-якого лівого руху – економічному ладі, економічних відносинах, соціальній структурі суспільства. Важливо, що при цьому у полі авторського зору знаходиться специфіка соціально-економічного розвитку галицького краю. Його національно-гуманітарні особливості належним чином враховані при висвітленні діяльності партій і громадських організацій щодо вирішення проблем шкільництва і освіти, видавництва книг, газет і журналів, їх ставлення до церковно-релігійних інституцій. Вагоме місце на сторінках монографії відведено аналізу поглядів представників різних лівих українських організацій на Україну в геополітичному контексті, на українську націю і вирішення українського національного питання, на траєкторії розвитку міжнаціональних відносин. Розкрито співпрацю українських, польських і єврейських лівих сил, виокремлено її позитивні і негативні наслідки для процесу національного самовизначення українського народу. Також автор звертає увагу на взаємовідносини українських соціалістів, соціал-демократів і комуністів між собою, а також зі своїми українськими ідеологічними опонентами.

Слід зазначити, що І. Беґей проаналізував велику кількість матеріалів у архівних фондах та національних бібліотеках. Широке залучення джерел, більшість з яких публікується вперше, посилює значимість монографії.

Реалізуючи поставлені мету і завдання, автор ретельно і добросовісно проаналізував ідейно-теоретичну спадщину та практику української лівиці Галичини в контексті суспільно-політичних та національно-культурних процесів кінця XIX – першої третини XX ст.; опрацював історіографію теми та стан її наукового дослідження, дослідив програмні, політико-правові та ідеологічні засади функціонування РУРП, УРП-УСРП, УСДП, комуністичних партій та організацій; показав ставлення лівих політичних сил краю до владних інституцій Австро-Угорської імперії ЗУНР, Другої Речі Посполитої, радянського режиму на Наддніпрянщині; висвітлив соціально-економічні, національно-державницькі, гуманітарні аспекти діяльності української лівиці; розкрив особливості її взаємин з іншими українськими та неукраїнськими політичними та громадськими структурами.

Результати монографічного дослідження сприятимуть кращому розумінню політологічної спадщини лівих не лише в Галичині, а й в усій Україні, значною мірою доповнюватимуть загальну картину розвитку української політичної думки кінця XIX – першої третини XX ст., допоможуть з'ясувати місце і роль концептуальних засад лівої ідеології у процесі українського державотворення.

Структура монографії логічно завершена, а висновки, які впливають з роботи мають неабияке наукове і практичне значення. Зібраний, синтезований і проаналізований автором фактичний та теоретичний матеріал може бути використаний при підготовці наукових праць, підручників, навчальних посібників, спеціальних курсів лекцій, узагальнених праць з політології, партології, історії, етнополітології, довідкової літератури, а також відповідними сучасними українськими партіями.

Galyna Lutsyshyn

doctor of Political Sciences, Head of Department of Political Science and International Relations of the National University «Lviv Polytechnic»

Review of monograph: I. Begej. Ukrainian Galicia left hand: Theory and Practice (end of XIX - the first third of the XX century): Monograph / Igor Begej. – Kyiv: University of Banking NBU, 2015. – 404 p.

Галина Луцишин

доктор политических наук, заведующий кафедрой политологии и международных отношений Национального университета «Львовская политехника»

Рецензия на монографию : Бегей И. Украинский левые Галичины: теория и практика (конец XIX – первая треть XX в.): Монография / Игорь Бегей. – Киев : Университет банковского дела НБУ, 2015. – 404 с.